

Nummer 1 - jaargang 17 - 1997 - driemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor: Achterstraat 1, 9450 Haaltert

Redactie : Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Verantwoordelijke uitgever : Willy De Loose

H EEMKUNDIGE KRING HAALTERT

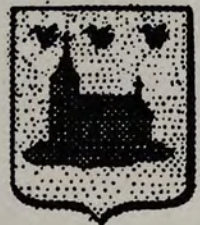
TERJODEN

HAALTERT

KERKSKEN

HELDERGEM

DENDERHOUTEM

17de jaargang 1997 nr. 1

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks
ledenblad

Redactie:
Diepeweg, 15 9450 Haaltert
17de jaargang 1997 - nr 1

Erevoorzitter:
Vecarts Robert Lievens

Voorzitter:
Willy De Loose
☎ 053/83.08.81

Secretaris:
Geert Boelaert
Droeskouter, 12 - 9450 Haaltert
☎ 053/83.30.86

Bestuursleden:
Denderhoutem:
Edgard Huylebroek

Haaltert:
Marc De Moyer
John Scheerlinck

Heldergem:
Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:
Joris De Kegel

Documentatiecentrum:
Huize Glorieux, Heldergemstraat
167, 9450 Heldergem

Ruiladres:
Diepeweg, 15 9450 Haaltert

Lidmaatschap: 250 Fr.
Steunend Lid: min. 300 Fr.

Rek. nr. 439-5083061-68
Heemkundige Kring Groot Haaltert

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar
teksten.
Teksten mogen overgenomen worden, mits
bronvermelding

Voorwoord

Na het succesrijke evenement '900 jaar Heldergem' plaatsen wij Kerksken in de kijker. Wij beginnen samen met de plaatselijke Davidsfondsafdeling met de organisatie van een tentoonstelling onder het moto 'RETRO KERKSKEN'.

Van 1 tot 11 november e.k. proberen wij via merkwaardige foto's, documenten, gebruiksvoorwerpen e.d. een sfeerbeeld te scheppen van ons dorp in de voorbije decennia.

Wij dachten aan klasfoto's, oude prentkaarten, pamfletten van de gemeenteraadsverkiezingen, interessante doodsprentjes, affiches en programma's van culturele manifestaties e.d.

Er van overtuigd zijnde dat nog heel wat interessante zaken opgeborgen liggen in de oude schoendozen, willen wij een warme oproep doen naar alle bezitters van bruikbaar materiaal.

Verschillende thema's komen aan bod, o.m.: kerkelijk leven, verenigingsleven, sportactiviteiten, politiek, sociaal-economische situatie, nijverheid, merkwaardige figuren e.d.

Verwittig één van onze medewerkers of bel het sekretariaat van het DF of de HK en wij nemen contact. En met de hand op ons eerste communiezieltje beloven wij alles in ongeschonden staat terug te bezorgen.

Mogen wij een beroep doen op jullie medewerking? Onze verenigingen en de (hopelijk) vele honderden 'Kerkskenaren' en uitgeweken dorpsgenoten zullen jullie enorm dankbaar zijn.

Als het een vaart loopt zoals in Heldergem -en waarom niet - beloven wij jullie een tentoonstelling waar lang en gezellig zal over gekeuveld worden en waar slogans zoals: "... en die, en kijk daar, en wie is die wittekop ook weer, en waar is de tijd... enz." regelmatig zullen herhaald worden.

Help mee om van 'RETRO KERKSKEN' iets moois en onvergetelijks te maken voor onze dorpsgemeenschap. Alvast bedankt.

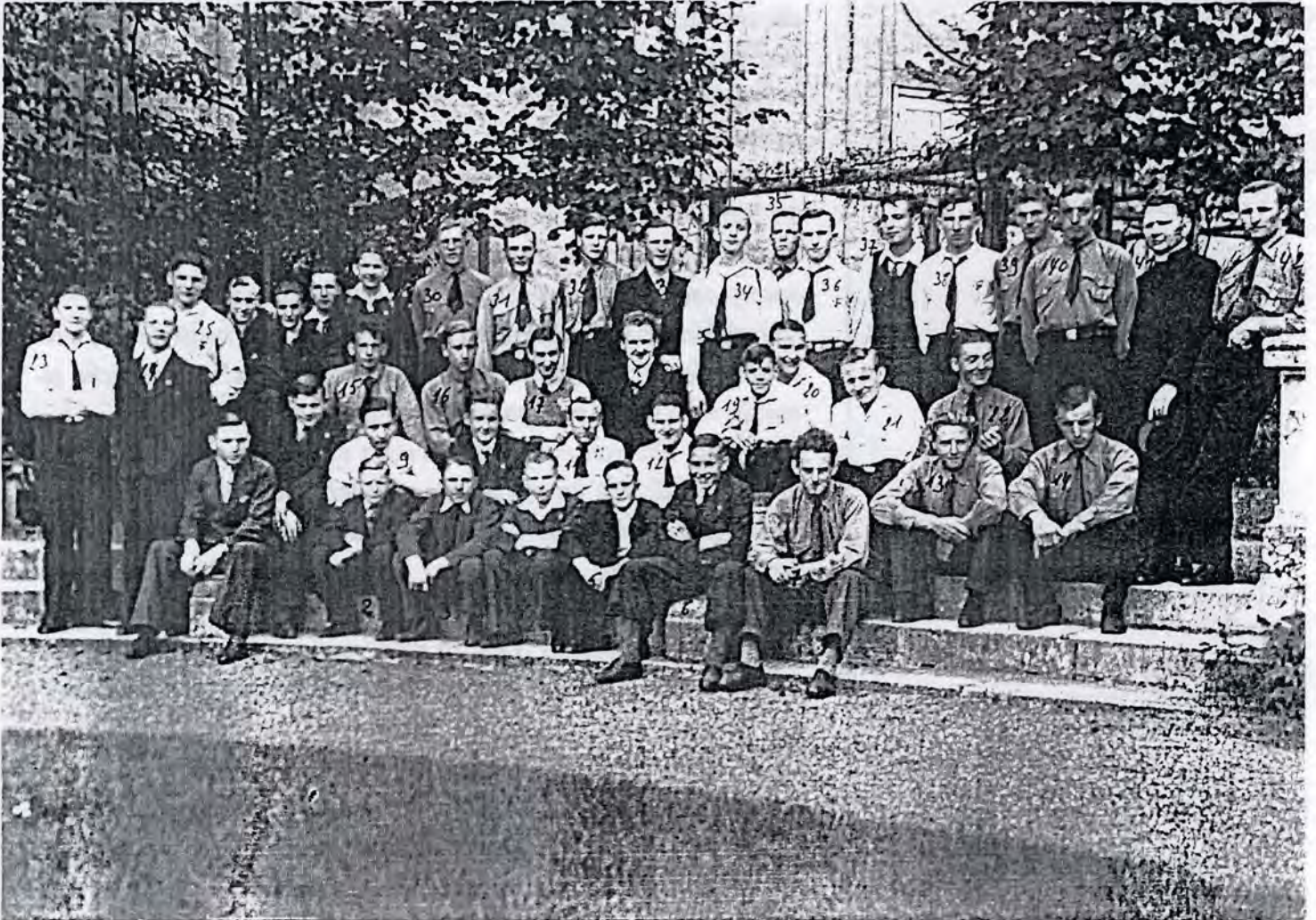
Namens de HK en het DF.

HERINNERINGEN...

Bij zijn aanstelling te Haaltert, maakte onderpastoor Claus heel wat werk van de bestaande jeugdbewegingen KAJ en Boerenjeugd. Enkele maanden later werden het de twee belangrijkste jeugdorganisaties in ons dorp.

Regelmatig organiseerde de proost uitstappen die de jonge mannen aanspraken en die veel belangstelling genoten.

Hierbij een opname van een gezamenlijke KAJ-BB uitstap in 1937.

1-Gustaaf De Smet; 2-M. Boterberg(?); 3-Paul Van der Stockt; 4-.....Van der Stockt; 5-Benoni De Schrijver; 6-Maurice De Schrijver; 7-Georges De Meerleer; 8-Julien Heyman; 9-Cyriel Van den Steen; 10-Marcel Hutsebaut; 11-.....De Pauw; 12- Jules De Meyer; 13-Paul Raes; 14-Jozef De Vadder; 15-Frans De Rouck; 16-Jozef De Bie; 17-Alfons De Meyer; 18-.....Hutsebaut; 19-Jozef De Schutter; 20-Alfons Redant; 21-Remy Mally; 22-Emiel De Vadder; 23-Maurice De Schutter; 24-Robert De Nul; 25-.....Goseye(?); 26-Leon De Pauw; 27-Gaston Vercruysen; 28-Frans Van Cauter; 29-.....De Pril; 30-Frans Van Cauwenbergh; 31-Marcel Van Cromphaut; 32-.....; 33-Gerard Van Impe; 34-Paul Mally; 35-Albert Stockman; 36-Emiel Ceulebroeck; 37-Jozef Mertens; 38-Achiel De Rouck; 39-Emiel Scheerlinck; 40-Paul Van den Steen; 41-EH Claus; 42-Ernest Hoebeeck.

(foto Jozef Mertens)
Willy De Loose.

Wel en wee, trots en nostalgie van de Haaltertse torenhaan.

Misschien beklag je mij. En dan terecht in zekere zin. Want zo hoog in de lucht, blootgesteld -in de naakte betekenis van het woord- aan weer en wind, koude, hagel en sneeuw... het kan gewoon niet van de poes zijn. Daarbij het eeuwige alleen zijn met zichzelf, hulpeloos overgeleverd aan de grillen van de stormen, nachtelijk omsloten door de onbarmhartige duisternis, intussen zich bewust van zo-vaal ergernis daar beneden omdat ik soms dagenlang, zij het noodgedwongen, weiger zonneshijn, respectievelijk regen, te voor- spellen. Ik geef toe dat er knussere jobs te bedelen zijn.

En toch neem ik het allemaal met de glimlach. Ik ben immers maar koudbloedig en bovendien heeft deze medaille ook haar keerzijde: het positieve van mijn opdracht moet voor het negatieve lang niet onderdoen.

Is het immers niet zo dat de wereld, van hieruit bekeken, aan mijn voet (ik heb er maar één) ligt?

De wereld, nu ja, het wil gezegd zijn. Een dorp met enig ommelands erbij, is niet zo'n imposant deel van de aardbol dat je zonder restricties veralgemenen mag. Maar dat stukje wereld dag na dag vanuit de steile hoogte te beheersen, zijn steeds veranderende fysionomie mee te beleven, zijn harteklop aan te voelen, is een voorrecht aan weinig schepse- len gegeven. Je bent wel afstandelijk neutraal, maar toch zo innig betrokken bij het wel en wee van de duizenden mierkleine mensjes daar in de diepte, je schept genoeg in hun vreugden, deelt mee in hun tegenslagen, haalt

meewarig- bij manier van spreken- de schouders op bij hun slippertjes en andere gekheden.

En dat is per slot van rekening nog alle- maal tweederangs. Het grote genoeg is de aanblik van het wijdse panorama, de velden en weiden op de glooiingen, de bosjes hier en daar, de straten en pleinen van de woon- kern, de daken in een diversiteit van vorm en kleur, de tuinen, de bomen. En daar tussenin de eeuwige beweging, het gewrie- mel in het mierennest.

Het gaudium voor een torenhaan is echter in eerste instantie de geboorte van een nieuwe dag. Een zonsopgang is telkens weer een fascinerende belevenis. Er zijn geen twee dezelfde. Lente, zomer, herfst en winter, bewolking en maagdelijk zwerk, re- gen sneeuw en mist, ze houden stuk voor stuk een verschillend morgenkrieken in petto. En wel zo genuanceerd dat het nooit of nimmer ontgoochelt, dat ik telkens weer nieuwsgierig het vlieden van de nacht ver- beid.

De nacht die mijn kwelling is. Ook al is het dorp met de jaren uitgegroeid tot een labyrint van helverlichte straten en pleinen, met neonreclame en verblindende spots. Kop- en achterlichten van nachtelijke wa- gens gooien af en toe wel enige beweging in het schouwspel, maar hun gezoem dringt amper tot hier door. Voor de rest is het roerloze, zeg maar desolate stilte.

En desolate stilte is voor een nooit-slaper

bron van opperste verveling. Wat heb ik aan het kortstondige gederender van een trein aan de periferie, dichtbij aan het gebons van de torenuurwerkklok waarvan ik me trouwens nog amper bewust ben, aan het gespin van de wind in de leien van de spits, aan de roep van een uil in het gebinte? 't Is zich grondig vervelen hier zowat 70 meter hoog, en ongeduldig wachten op het eerste glore aan de horizon.

Maar eens zo ver is het genieten. Van een schouwspel- telkens anders dan gisteren en waarschijnlijk ook morgen- dat zich op de verre einder voltrekt. Het eerst schuchter, dan onweerstaanbaar openbreken van de duisternis, het statige rijzen van de zon boven de Hekelgemse bossen, de sterren die in het niet van de oneindigheid vervloeien.

Intussen nestelt de dageraad zich in de straten en hovingen van het dorp onder mij. de openbare verlichting verliest haar betekenis en laat het na een tijdje afweten. De eerste stippen- fietsen, motoren en auto's- doen de agglomeratie aan en verzwinden in de andere richting: het dagelijkse vroegmorgenpatroon van de uitheemse bedrijvigheid. Het dorp zelf trekt zich aan de beweging en het erbijhorende lawaai op, het schudt de nacht af en komt tot leven. Vooralsnog in mineur als om de spieren te roderen, maar naarmate de zon hoger klimt steeds intenser en zich schrap zettend voor de dagtaak.

De vertrouwde kerktorensilhouetten van de buurgemeenten- Welle, Denderhoutem, Kerksken, Heldergergem, Aaigem- staan reeds met hun morgengroet gereed, hun contouren scherp afgelijnd op het geluchte; morgen, als de wind intussen noord krimpt, (ik kan niet achterom kijken) zullen het die van Mere,

Nieuwerkerken, Aalst en Erembodegem zijn.

Dichterbij ontwaken de randgehuchten: Eiland, Mussenzele, Ekent, Ede, echter te afgelegen om het herleven in detail te kunnen volgen. De wegen erheen wachten vooralsnog op enige beweging naar de dorpskom toe.

De dorpskom is mijn wereld, met de provincieweg als blikvanger. Eens de dag gerijpt wriemelt het er van koortsachtig leven. Vrachtwagens aller slag zwoegen zich de helling van de Hoogstraat op, luxe-auto's van alle kleur en type ongeduldig in hun spoor. Erlangs en ertussen voetgangers en fietsers zonder enig verweer tegen aanrijdingsgevaar.

De daken van de geparkeerde wagens zijn van hieruit nog nauwelijks te tellen. Overigens ook het kerkplein, pal onder mij, en de erop uitgevende straten, mede het vroegere basketpleintje aan het nieuwe postgebouw, garanderen niet altijd voldoende vrije ruimte. En op vrijdag, wekelijkse marktdag, is het de chaos.

Niet zo heel lang geleden zorgden de verkeerslichten bij het oude postgebouw, vooral op de spitsuren, om de haverklap en zodanig voor opstoppingen dat het niet mooi meer was. In de na-oorlogsjaren werd al eens grondig ingegrepen: ettelijke huizen werden gesloopt om de weg rechter en breder te maken en te asfalteren. Later kwamen er die verkeerslichten, wat toen al enig soelaas bracht. Voorlopig althans, want de heerschappij van koning auto werd steeds drukkender, tot niet langer houdbaar. Een tweede, en nog recente, aanpassing zorgde voor de nodige verademing.

En nu? Als het verkeer even in staking wil gaan (en de geparkeerde auto's het grijs verdoezelen) worden Hoogstraat en een deel van de Sationsstraat één kleurrijk nationaal getint lint dat vrolijk door de dorpskom slingert. Bij al dat zwart-geel-rood moeten grote bloembakken op verloren plaatsen 's zomers nog voor enkele supplementaire schoonheidsvlekjes zorgen.

Nu vlot het verkeer er stukken beter, dank zij vooral de afslagstroken aan Bruul- en Dreefstraat. Nogal wat snelheidsduivels schijnen echter geen boodschap te hebben aan goedbedoelde verkeersdrempels; ik hoor het schokbonzen van vrachtwagens tot hierboven.

Even denk ik terug aan de tijd dat diezelfde Hoogstraat slechts af en toe een boerenkar of een fietser op haar hobbelige kasseien verwelkomde en 's avonds te dommen lag onder het deemoedige licht van enkele schaarse en zwakke straatlampen. Nostalgische herinneringen.

De Hoogstraat moet, zowat de slagader zijn van de gemeentelijke negotie. Daar leunen de winkels aller slag en andere vestigingen tegen elkaar aan: geldbanken (ik zou een bevoorrechte getuige en alarmslager kunnen zijn bij een eventuele gewapende hold-up, maar kan helaas niet kraaien), meubelzaken, fitness-centrum, advocatenkantoor, tandarts- en dokterspraktijk, kapsalon en (tel ik goed?) nog één enkel café. Daar zorgen bontverlichte kerstbomen voor een sprankelende eindejaars sfeer en lokt de jaarmarkt gegarandeerd duizenden kopers en belangstellenden. Kortom een straatbeeld uit een provinciestad. Ons dorp is echter meer dan de Hoogstraat.

Van hieruit gezien biedt het een mozaïek van vormgrillige al dan niet bebouwde percelen. Ik kijk, nota bene, haast loodrecht neer op de Warande, de groene long van de gemeente, een welige lusttuin met vijver, en ooit zomerverblijf van een adellijke familie, nu gemeente-eigendom, zo te zien. Sinds de openbare diensten in de erbij horende gebouwen zijn ondergebracht is het park een pleisterplaats geworden voor bejaarden en andere groengeile wandelaars. Het moet er in de zomer knus vertoeven zijn op de tuinbanken, onder de lommerige koepels van de bomen. De reuze kanada is er echter niet meer: hij werd voor enkele jaren door de bliksem getroffen en even later spectaculair gelijkwaard, ik zie het nog gebeuren. Toen had hij reeds ettelijke keren 'curiosum' gestaan voor de drommen bezoekers van de jaarlijkse Vlaamse kermis die telkens weer een boeiend spektakel bood van licht, kleur en muziek.

Een vroeger brouwerijgebouw, later gemeentelijke raadszaal, heeft inmiddels plaats moeten ruimen voor een moderne bibliotheek.

Ik kijk ook neer op het kerkplein waar 's zomers de geparkeerde wagens af en toe worden verbannen om het aloude kaatsspel nog een kans te geven; waar men met Kerstmis rond de metershoge sparreboom voor een verlichting zorgt die, van bovenaf bekeken, een feeëriek schouwspel biedt; waar de jaarlijkse drukbezochte 'Denderstreekse proeverij' bestaansrecht heeft afgedwongen, en geuren laat opstijgen die me de neusgaten kittelen; waar met kermis en jaarmarkt scooters en molens voor een pandemonium zorgen dat me hierboven om de oren slaat. Het ging er vroeger heelwat gezapiger aan toe met de bijzen en de zwiermolen en andere mobiele

attracties, toen echter zonder disco-bombarie.

Een jaarmarkt van toen? Had een heel andere fysionomie dan heden ter dage, want niet zo uitsluitend op kopen en verkopen gepunt. Speciale attracties waren ondermeer: de, voor alle kwaaltjes een remedie in petto hebbende, kwakzalver, de straatzanger met accordeon die liedjesteksten zong en verkocht die handelden over recent gepleegde wrede moorden, de Anker-en-Zonspelers (met uitkijkpost, was verboden) steeds op vinkenslag voor de komst van de veldwachter (ik zag ze van hieruit ijlings de biezen pakken en in het marktgewoel verzwinden), de goochelaar die zijn kunstjes verkocht voor enkele nikkeltsjes hem door de omstaanders toegeworpen, en de grote platte manden met schreeuwende biggetjes onderaan het kerkplein; de veemarkt eiste toen nog de gehele Hoogstraat op.

Op die dag, net als toen, is de Patronage ook heden ten dage niet langer stamcafé, voor binnen- en buitenbolders maar pikt een korreltje mee van het overvloedige aanbod.

Op het aangrenzende pand, doordeweeks dan, getuigen geparkeerde auto's en fietsen voor het succes van de moderne supermarkt en, ipso facto, de teloorgang van de aloude kleinschalige neringdoenerij.

Zwenkt mijn haneblik naar noordoost, volg ik 's winters de esbattementen van de Haaltertse voetbaljeugd, heelwat professioneler dan de twee verbeterde antagonisten Hoger-Open en Sinco destijds, want nu met tribune en kantien. In de zomer zijn het dan weer de tennisspelers van het Lareveld in Ede die de aandacht opeisen.

Keer ik terug via de Muisstraat, klim ik op naar het Bruulplein waar eens de Walput droomde en waarvan ik het dempen- de aarde van de Molenberg met boerekar en paard, Molenstraat en Hoogstraat af, Bruulstraat op, getransporteerd- op de voet heb gevolgd, vele decennia geleden. En waar zouden de oude wapens zich bevinden, die bij het afgraven van de Molenberg ontdekt werden? Vandaag de dag begroet het plein nog alleen geparkeerde wagens en ééns per jaar het gewoon-tegetrouwe kermisvuurwerk waarvan de vuurpijlen haast tot op mijn hoogte opklimmen en waaraan ik mij nog steeds vergaap.

Even terugplooiend ankert mijn blik aan de nieuwbouw van het St-Jozefs rust- en verzorgingstehuis, voor mindergegoeden schijnt het, in tegenstelling tot St-Anna-de Madeaan de Stationsstraat, dat van oudere datum is en zich liever wil profileren als toevluchts-oord voor meer kapitaalkrachtigen, in een loverrijke omgeving. Bij St-Jozef hoort echter ook een riant flatgebouw 'de Pastorale' voor nog valide ouderen van dagen, en zo te zien is er tussen beide instellingen vlotte samenwerking.

Dichterbij, met haar beschilderde speelplaats, de vroegere meisjesschool, één van de zeven onderwijsinstellingen die Haaltert tot zijn culturele expansierijk is geworden. Vroeger (daar ben ik weer) kon ik om vier uur geamuseerd de uitgaande rangen, gepiloteerd door een leerkracht, huistoe volgen; nu staan de (groot)ouders bij belslag met de wagen klaar aan de schooluitgang om het grut op te vangen. Vroeger, dat was in de tijd de jongensschool nog op de Hoogstraat huisde.

Bij gunstige weersomstandigheden waart

mijn blik vaak verder dan de dorpsagglomeratie, naar de periferie toe. Richting Boekent en Gote-gem waar ergens de Molenbeek Haalterts zuidwestergrens trekt; en

Ekent met zijn jaarlijkse wijkfeesten; en het dialectisch wat ontheemde Ede; en Zwarthaar dat al wat meer bij Erembodegem aanleunt; en tenslotte Eiland en Mussenzele, de tweelinggehuchten met de Eilandbeek als navelstreng. En dan is er de tot ruïne vervallen topmolen die obstinaat vast wil houden aan zijn status van hoogste top, naast mij, in het Haaltertse reliëf. Hoelang onthoudt hij me nog de absolute kroon?

Diezelfde 'warende blik' zoekt in passant maar te vergeefs naar grote hiaten in de straatbebouwing: in enkele jaren tijds zijn de Haaltertse straten keurig volgemetseld met lint-, open en half-open-bouwsels, lang niet als stulpjes te omschrijven. Inmiddels hebben ook drie nieuwe wijken het landbouwareaal duchtig aangewreten, al moet gezegd dat Herenthout en Melkkouter en Middelkouter niet uit de toon vallen met hun snoeperige villaatjes in een decor van laag groen en een auto voor iedere garagepoort. Van hieruit bekeken sluiten de vroegere buitenbeentjes Eiland en Mussenzele quasi aan met het centrum.

Dagdromend laat ik me daarbij soms be-roeren door nostalgische herinneringen. Nota bene aan de drie jaarlijkse processies met vaandels en banieren en witvlekkende maagdekesgroepen, in één lange sliert schuivend over Haalterts wegen, de fanfare in een prima-donnarol. Ik denk aan de inhuldiging van pastoors en burgemeesters (eenmalig de viering van eeuweling Dorusken De Meyer) met optochten en jaarschriften aan de huisgevels. Ik denk aan de enkele vestigingen die

Haaltert toen nog enige industriële uitstraling bezorgden: de zagerij op de hoek tussen steenweg en Dreef, de koekjesfabriek op St-Anna, de chicoreibranderij hier dichtbij en, vroeger nog, de brouwerij 'De Boomgaard' in de warande. Van de laatste twee heb ik de hoge schoorstenen stukje bij brokje weten ontmantelen.

In die tijd was het wegenet hier nog zeg maar middeleeuws, met denderende karren over de straatkasseien. Nu zie ik van hieruit nog alleen asfalt en beton, verbrede veldwegels inclusief.

En, ach ja, eens was er de open en blote Klokbeek die zo speels door velden en weiden en dorpskom kronkelde; ze werd door de urbanisatie groetendeels tot ondergrondse vernederd. Jammer, want naar mijn gevoel is dit één van de negatieve posten op de Haaltertse balans, samen met een opvallend gebrek aan enig bos-areaal van betekenis en een degelijke waterweg, allebei zo attractief op allerlei gebied. En er is, sinds jaren en helaas, geen fanfare meer, een smet op het blazen van een gemeente met een dergelijke standing.

Schrijnend negatief op de balans zijn ook de dodenkruisjes aan de voet van twee aangereden boomstammen daar in de Diepeweg (waar verkeersremmers best aan te raden zijn, denk ik vaak), en de herinnering aan de verongelukte schoolknaap aan de spoorovergang bij Herenthout.

Kom, het kan niet allemaal rozegeur en maneschijn zijn.

Ik heb Haaltert door de jaren heen zien evalueren van agrarisch dorp- wel met tientallen trein- en fietspendelaars- tot agglome-

ratie met stadsallures. En die er ook naar leeft. Je moet met Allerheiligen de bloemenweelde op het kerkhof vanuit mijn hoogte bekijken, en het wagenpark dat steeds maar aangroeit, en het wriemelende verkeer in het centrum waar de verlichting van straten en pleinen de dag als het ware zonder avond doet vervloeien in de nacht.

Geef het allemaal niet te bedenken dat de Haaltenaar een 'goeie verdiener' moet zijn? Om dit te staven (en als ik goed kan optellen) zijn er niet minder dan zeven instellingen waar hij zijn spaarcenten optimaal kan laten renderen. Zou Aalst het beter doen op dat stuk? En dan denk ik aan die ene van destijds: de ASLK in het postgebouw.

Voor diezelfde stelling getuigen ook de diverse eetgelegenheden: restaurants, frituren, snackbar, koffiешop die hier de laatste jaren zijn ingeplant. Zeven? Of acht? Of zijn het er negen?

Jawel, Haaltert heeft nu zelfs een funeraarium. En een telefooncentrale. En ginds aan de Kruiskouter zie ik soms paarden draven op een soort hippodroom. Ik volg van hieruit wat geamuseerd de vloeiende ophalingen van huisvuil en papier, papier dat eerst overvloedig in de brievenbussen werd gepropt. Ik volg ook het komen, stoppen en weer vertrekken van de autobussen en, geboeid, het op-

rukken van brandweer en hulpdienst 101, met flikkerlicht en loeiende sirene in het stollende verkeer. En om op heel die gemeentelijke bedoening een wakend oog te houden zijn er de rijkswachtkazerne en de politiepost.

Moest het gezegd dat dit dorp floreert?

En dan weet ik me de torenhaan op de dorpskerk. Nu dekenij bovendien, en die qua interieur haar gelijke niet heeft in plattelands Vlaanderen. Een kerk waarvan de toren 's nachts rijzig opklimt in het licht van machtige schijnwerpers (misschien een goedbedoelde maar helaas ijdele poging om, voor wie hem vergeten was, opnieuw de weg naar de zondagsmis te wijzen). Een toren met volwaardige beiaard -asjeblijft- die om het kwartier zijn computer-geprogrammeerde deuntjes over het dorp laat dartelen. Een toren met drie onbarmhartige klokken die me soms met hun samengebald gedreun de stuipepen op het lijf jagen, maar dat is de tol voor mijn hoge positie betaald en er bij te nemen. Een toren, tenslotte, die me boven de toppen van de concurrerende buurtspitsen uittilt.

En of ik ape... nee hanetrots ben! Heus, je hoeft me niet te beklagen.

Gilbert Redant.

Onze ere-voorzitter Robert Lievens bewerkte:

Parochieregisters van Burst-Bambrugge en Vlekkem - periode 1620-1796

Het is een uitgave in eigen beheer.

Voor verdere informatie contacteer: Robert Lievens, Terlicht 24
9451 Kerksken ☎ 053/83.22.80

Wij danken de vele leden die spontaan hun lidmaatschap hernieuwden.

Misschien heb jij het nog niet gedaan? Doe het vandaag nog!

Stort het lidmaatschapsbedrag -250Fr of minimum 300Fr voor steunende leden- op het rekeningnr.: 439-5083061-63 van Heemkundige Kring Groot-Haaltert.

Met onze oprechte dank voor je steun en sympathie.

VOLKSMISSIES TE HELDERGEM

Einde vorige eeuw, tot omstreeks 1950 was het gebruikelijk dat op bepaalde tijdstippen een missie georkestreerd werd teneinde de geloofsbelijdenis van de parochianen te stimuleren. Een aantal paters, fungeerden als rondtrekkende predikanten die met een laaiend enthousiasme en soms met bonkende vuisten op de kansel de christelijke leer uitdiepten voor een meestal nokvolle en aandachtig luisterende kerk. Het mag gezegd: de jaarlijkse missie was dé belevenis in de parochiegemeenschap.

In zijn verslag over het jaar 1841 schreef Mgr. Delbecque, Bisschop van Gent, aan de Paus zijn bevindingen over het devotie- en verenigingsleven in zijn bisdom. In elke parochie bestonden er broederschappen die door de organisatie van volksmissies nog opgevoerd werden.

Tussen 1835 en 1856 vermeldde hij minstens één missie in elke parochie. Vanaf 1866 werd er van de pastoors verwacht dat zij minstens elke 7 jaar één missie inrichtten om op die wijze het geestelijk leven te stimuleren.

In Oost-Vlaanderen waren de Jezuiten - 239 missies gepredikt tussen 1833 en 1853 - en later de Redemptoristen met het ongelooflijke aantal van 1850 zendingen gepredikt tussen 1844 en 1853 - bedrijvig. Volgens de herderlijke verslagen kenden zij een ongelooflijk succes.(1)

De eerste missie te Heldergerm vond waarschijnlijk plaats in februari 1842. Pastoor Joannes De Maeyer betaalde toen 3,27 fr en op 13 maart 1861 werd het missiekruis geplaatst door de missionarissen samen met 9 biechtvaders. De kerk betaalde circa 17 fr. (2)

Van 30 januari tot 6 februari 1886 werd de missie aangevraagd door pastoor L. De Jaeger en gepredikt door twee paters Recoletten, Bavo en Ivo, uit het klooster te Gent. Volgens de liber "was er een grote opkomst van de parochianen, die allen, op enkele uitzonderin-

gen na, de H. Sacramenten hebben ontvangen."

Pastoor Van de Velde organiseerde van 26 januari tot 6 februari 1895 een missie, gepredikt door twee paters Redemptoristen uit Roeselare, Roeters en Van der Linden, ter gelegenheid van de eeuwigdurende aanbidding op het feest van de H. Amandus, patroon van de parochie. Er was een grote toeloop van gelovigen en 1450 communiën werden uitgedeeld.

Tijdens deze missie werd de wekelijkse kruisweg opgericht en het missiekruis gezegend.

In 1903, rond het feest van de H. Barbara, werd een 10-daagse missie gehouden op initiatief van pastoor Bonner. Paters Bloete en De Smet kregen de eer de kansel te bestijgen. De pastoor kon al zijn parochianen niet bewegen te komen luisteren, want het politieke duiveltje strooide roet in het eten. Hij no-

teerde "Er was veel volk, en toch hebben de welsprekendheid en de sterke aantrekkingsmiddelen die de paters gebruikten, niet kunnen bereiken dat de leiders van de partij van De Klerck bij de toespraken afwezig waren. Integendeel, het was bijna zover dat ze de paters, ten nadele van onze meeste eerbare mensen, misleidden."(3)

De volgende missie kwam pas 10 jaar later op initiatief van pastoor Van Wassenhove. Van 28 januari tot 7 februari 1913 predikten de paters Redemptoristen van Jette, De Myttenaere en D'Haese. Volgens de pastoor: "zat de kerk iedere morgen en avond vol met aandachtig

missen bedroeg 1023 fr. Ter gelegenheid van deze aangelegenheid werden een missiekrus

GEDACHTENIS DER H. ZENDING
GEPREDIKT TE
HELDERGEM
In Januari-Februari 1913
door de EE. PP. Redemptoristen De Myttenaere S. O'Haese
op verzoek
van den E. H. Van Wassenhoven, Pastoor.

Deze aarde is uwe vaste woonplaats niet, gij weet dat nu noch uur, waarop de Heer komen zal en u zal heeroopen naar het huis der eeuwigheid. Red uw ziel. Eensmaal verloren, eeuwig verloren.

Daarom:
Begin den dag met God. Doe godvruchtig de opdracht uwer werken aan het H. Hart van Jezus, vergeet niet drie Weesgegroeten te bidden ter ere van Maria's zuiverheid om altoos kuisch te leven. Zoo moeijlijk, woon alle dagen de H. Mis bij, vooral 's Zondags, alsook het Lof. Het misheeren brengt Gods zegen over de huisgezinnens.

In de bekoring neem met vertrouwen uwe toevlucht tot Jezus en Maria, en zeg: Jezus, help mij! H. Maria, sta mij bij!

Vlucht de zonden en hare naaste gelegenen. Vlucht bijgevoeg dien persoon, dat huis, die kerkerij, dat gezelschap welke de oorzaak van uwe zonden geweest zijn.

Zijt gij in zonde gevallen, verwek een volmaakt berouw en maak het vast voornemen zoodra u gelijkt te biechten.

Onderhoud en vermeerder steeds in u de devotie tot Jezus' H. Hart. Vier godvruchtig den 1^{en} Vrijdag der maand, bezoek dikwijls uw goddelijken Vriend in het Tabernakel, en nader elke maand, zoo mogelijk elke week, hoe meer hoe liever, tot H. Tafel.

Mak deel van een godvruchtig gezelschap en woon de vergaderingen regelmatig bij.

Bid elken avond den Rozenkrans in uw huisgezin en doe wekelijks de oefening van den Kruisweg tot salonis der geloovige zielen en tot boeting uwer eigene zonden.

luisterende parochianen. De voorgeschreven waarheden werden op treffende wijze voorgesteld. Het aantal uitgereikte communiën bedroeg 1800."

Van 27 januari tot 6 februari 1923 kwamen de Redemptoristen pater Van Sevenant uit Roeselare en Pater Penstjes uit Leuven de missie verzorgen. De morgen- en avonddiensten werden talrijk bijgewoond en 1600 hosties werden uitgereikt. De omhaling in de beide zondags-

GEBED
tot O. L. V. van Altijddurenden Bijstand
O MARIA, Onbevleete Maagd, en Moeder van Altijddurenden Bijstand, nooit zal ik U genoeg kunnen danken voor al de weldaden die gij mij gedurende de H. Missie geschonken hebt. Mocht ik nu tot de dood toe volherden! Daarom vernieuw ik hier voor uwe voeten mijne zalige voornemens: Ja, ik wil mijne ziel redden, zuiver leven, de gevaren van zonde vluchten en liever sterven dan God nog te vergrammen! Hemelsche Moeder, gij kent mijne zwakheid, mijne onstandvastigheid. Kom Gij mij ter hulp, verdedig mij in den strijd, verwerf mij eene ware liefde tot Jezus Christus, tot zijn Kruis, tot zijn H. Sakrament. Bekom mij de vergiffenis mijner zonden, eene zalige dood, en bovenal, de genade in alle gevaren mijnen toevlucht te nemen tot U, O Moeder van Altijddurenden Bijstand. Amen.
100 d. afl.
✠ D. J. Kard. Mercier, Aertsb. v. Mech.

Gedachtenis der H. Zending
gepredikt te Helderghem
van 27 Jan. tot 6 Febr. 1923
DOOR DE EE. PP.
REDEMPTORISTEN
op verzoek van Z. E. H. P. De Klippe
Pastoor

Drukkerij St-Augustinus, Brugge.

en een beeld van O.L.V. van Altijddurenden Bijstand geplaatst, beide beelden voor de som van 900 fr.

De parochiegemeenschap diende 12 jaar te wachten vooraleer pastoor Van Branteghem een nieuwe missie vastlegde. Twee Passionisten, Victor Ernest uit Kruishoutem en Dionysius uit Kortrijk predikten van 27 januari tot 6 februari 1935 tijdens twee morgendiensten en tijdens de avondmis die steeds door "een massa mensen met aandacht" werd beluisterd. Een feeststoet tot verheerlijking van het H. Kruis, "met maagdekens, zwaaiend met palmstukken" kon wegens het barslechte weer niet doorgaan.

De pastoor maakte wel gewag van een succesrijke slotplechtigheid.

Een lange periode lagen de zendingsactiviteiten stil, tot pastoor Sanspeur de draad terug opnam en de paters Preud'homs en De Spiegeleer, Redemptoristen, liet prediken van 26 januari tot 6 februari 1951. Dank zij een

†

**HERINNERING DER
H. MISSIE**

gepreekt door de EE. PP. Passinisten
VICTOR & DIONYSIUS
in de parochiale kerk van HELDERGEM
op aanvraag van
Z. E. H. VAN BRANTEGHEM, PASTOOR
van 27 Januari tot 6 Februari 1935.

Ik ben op weg niet naar het graf, maar wel naar de eeuwigheid; ik heb immers een onsterfelijke ziel. Zal die ziel — of mijn ziel — voor eeuwig gelukkig of voor eeuwig ongelukkig zijn.

Schrikkelijke vraag die mij tijdens de Heilige Missie herhaaldelijk werd gesteld! En het antwoord hangt van mij af, ja, van mij, want Gij, o Jezus, Gij wilt mijn eeuwig geluk. En gij nu, mijn ziel, wat wilt gij, 't eeuwig lijden of 't eeuwig verblijden.

Mijn voornemen, Jezus, heb ik neergelegd aan de voeten van 't Heilig Missiekruis; ik heb het, met een varigen kus, in uw wonde ingebrand; ik wil, kost wat kost, mijn ziel zalig maken — ik wil naar den hemel gaan. Gij hebt mij al mijn kwaad vergeven, o goddelijke Zaligmaker, en thans, met uw zoeten vrede in 't hart, zal ik een nieuw en vurig leven beginnen.

Aan U, H. Hart van Jezus edelmoedige en trouwe liefde! Maria, neem mij onder uwe moederlijke bescherming. H. Engelbewaarder. Heiligen die mij beschermen: waakt over mij.

Uitgever: V. De Becker, Heldergerm.

professionele aanpak en onverdroten inzet van beide paters en de pastoor werd het een enorm succes. Pastoor Sanspeur schreef "dat er slechts 9 personen waren die weigerden naar

HELDERGEM — ST.-AMANDUS
VROOM AANDENKEN AAN DE
HEILIGE MISSIE
van 28 Januari tot 6 Februari 1951
gepredikt door de EE. PP.
J. Preud'homs en R. De Spiegeleer
Redemptaristen
op aanvraag van
Z. E. H. L. SANNEPEUR, Pastoor.

Vele mensen gauw door het leven met hoogmoed in hun hart met honger naar gold met dorst naar plezier. Ze hebben geen tijd meer voor God geen zorg voor hun ziel.

— Denk eraan dat ge sult:
sterven
rekening geven over uw leven
de gelegenheden tot zonde vluchten
uw evenmens beminnen.

— Daarom:
Geen dag zonder gebed
Geen Zondag zonder H. Mis
Geen maand zonder biecht en
communie.

Duldt niet in uw huis
Wat niet past bij het kruis.
In vroegde en verdriet
Vergeet Maria niet.

de kerk te komen". 's Morgens telde hij steeds een 300-tal aanwezigen en 's avonds waren het er 550 die de predicaties aanhoorden.

Het was dezelfde pastoor die in 1963, van 13 oktober tot 27 oktober, een tweede maal een missie plande. Paters Vigiel en Fridolien, Capucijnen, bezochten alle huisgezinnen in het dorp. De opkomst was geweldig en varieerde tussen de 550 à 600 gelovigen.

AANDENKEN
aan de
HEILIGE MISSIE
gepredikt van 13 tot 27 oktober 1963, te
HELDERGEM — SINT-AMAND
op verzoek van Z. E. Heer L. Sanspeur, Pastoor.

In naam van de Heer Jezus brachten de missionarissen U de evangelische boodschap: « God is liefde! God is onze Vader! Wij zijn broeders en zusters! »

GOD IS LIEFDE. Voor de hel heeft Hij niemand van ons geschept, allen gaf Hij het bestaan om eeuwig te leven in de hemel: het Vaderhuis!

GOD IS ONZE VADER. Hij zond Zijn ééngelboren Zoon in de wereld opdat wij door Kristus Zijn kinderen zouden worden. Ons antwoord op deze liefde van God-Vader is onze wederliefde, geen dag zonder gebed, geen zondag zonder Mis, geen maand zonder biecht. Van elke Mis maken we een Communie.

Alles wat ons, Gods kinderen, ontsteert, slechte gezelschappen, schijnzige bloes, verdachte danegelingen, dient verneden.

WIJ ZIJN BROEDERS EN ZUSTERS in de Heer Jezus! Laatert niet, spreekt geen kwaad, vergeeft aan uw naaste zoals God-Vader uw schulden kwijtscheldt.

GEHUWDEN, bewaart mekaar in vriendschap met God-Vader door het liefdetrouw volbrengen van uw plicht. Voedt uw kinderen kinnelijk op in de huiskring en in de school. Sidi samen het avondgebed.

JONGE MENSEN, weest door uw gehoorzaamheid, uw zuiverheid voor 't hart een steun.

De liefde van de Heer Jezus en de zegen van Moeder-Maria, blijven steeds bij U.

Uw Paters-Missionarissen **VIGIEL** en **FRIDOLIEN**,
Minderbroeders - Kapucijnen.

De pastoor schreef in zijn verslag dat er 54 personen belet waren en dat er 68 weigerden deel te nemen.

Deze volksmissie was de laatste in de reeks te Heldergerm en moest, zoals vele andere kerkelijke geplogenheden, wegens de modernisering, verdwijnen.

Roger De Troyer

- 1- CLOETI M. e.a., Het bisdom Gent, 1559-1991. Vier eeuwen geschiedenis, Ger t 1991
- 2- Kerkarchief Heldergerm, Liber Memoriales
- 3- Zie ook Politieke Situatie in Geschiedenis van Heldergerm, p. 160, HK Haaltert, 1996

ASPECTEN van de KINDERTIJD in DENDERHOUTEM, 1910-1949

Voor het behalen van de graad van licentiaat in de taal- en letterkunde: Germaanse talen diende Koen Werelds van Denderhoutem een thesis in die handelde over 'Aspecten van de Kindertijd in Denderhoutem, tijdens de periode 1910 tot 1949'.

Het is een boeiend werk waarin op een prettig leesbare manier een beeld geschetst wordt van de Denderhoutemse kapoenen (van 6 tot 15 j) enkele decennia geleden.

De auteur behandelde na interviews bij 40 oudere dorpsgenoten in 11 hoofdstukken de levenswijze van de kinderen, o.m.: dagelijks leven, voeding, kleding, onderwijs, kinderarbeid, ontspanning, het religieuze leven, de feestcultuur, taboes en bijgeloof, het verenigingsleven en de oorlogssituatie.

Wij danken de auteur, omdat hij ons de toelating gaf interessante passages over te nemen in ons tijdschrift. Wij hopen dat het onze lezers zal plezieren.

1. Het dagelijks leven.

Bij de behandeling van het dagelijks leven, dient men er rekening mee te houden dat dit voor de Denderhoutemse jeugd sterk verschilde, afhankelijk van de dag in de week die men bekijkt: er was namelijk een enorm verschil tussen een weekdag en de zondag. Daarbij was het zo dat de zaterdag, die in onze huidige tijd deel uit maakt van

het weekeinde, vroeger als echte werkdag werd aangezien; de volwassenen werkten op zaterdag... en de kinderen gingen toen een halve dag naar school.

Een doordeweekse dag in het schooljaar.

Op een gewone schooldag stonden al de informantten slechts op, wanneer dat door de school vereist was. Voor het naar school gaan werd er uiteraard nog gegeten, maar van werken was er zelden sprake. Soms werden toch nog lichtere activiteiten uitgeoefend, zoals: aardappels van de scheuten ontdoen, kippen voederen, misdienen, melk bijhalen en mis horen. Bij enkelen ging het om zwaarder werk, o.a. de koeien melken en naar de wei brengen, stallen reinigen en varkenseten klaarmaken en voeren. Sommigen hoorden ook elke dag mis.

's Middags gingen al de kinderen naar huis middagmalen. Het 'thuis eten' was mogelijk door een vrij lange middagpauze (van 11u30 tot 13u30). Enkele jeugdigen werkten ook tijdens de middagpauze, zoals klaveren maaien met de zeis en vader 'eten gaan dragen' op het veld.

In de namiddag luidde de bel om 16u en bij de thuiskomst werd de 'vier-urenboterham' gegeten en het minieme huiswerk gemaakt.

Bij gezinnen waar de ouders landbouwers of een kleine zaak hadden werden de kinderen vaak ingeschakeld. Enkele informanten vertelden: *“Mijn ouders hadden een slagery. Ik hielp dikwijls bij het ontvetten van het vlees. Later leerde mijn vader mij hoe ik varkens moest slachten.”* en *“Als de eieren van de kippen uitgebroed waren, moesten wij ‘s avonds op onze buik gaan liggen in de stal en goed kijken of er geen kuikentjes plat gedrukt werden.”*

Later op de avond werd er meestal nog wat gegeten, vooral melkgerechten. Na het avondgebed ging men slapen, in de winter omstreeks 20u en ‘s zomers rond 22u.

De zondag

Deze dag was uiteraard zeer verschillend. Alle kinderen gingen naar de mis en werd er minder gewerkt. Werd er op een gewone weekdag vooral spek ‘uit de vleeskuip’ gegeten, dan was er op zondag wel eens vers varkensvlees (worst of koteletten) of uitzonderlijk rundsvlees. ‘s Middags was er ook een dessert.

De zondag kregen de kinderen ook zakgeld, een kleine som om wat snoepgoed te kopen.

In de jaren ‘10 en ‘20 kregen de snaken ongeveer 10 centiemen en na WO II, één tot vijf fr. Bepaalde kinderen kregen helemaal geen geld, soms te arm, te veel kinderen enz.

Enkele kinderen van Denderhoutem waren op internaat. Eén van hen vertelt over een schooldag in het internaat van de Dames van Maria te Aalst: *“Om 6u stonden wij op. Wij*

gingen naar de mis van 6u30, nadien werd het bed opgemaakt. Wij ontbeten en nadien oefende ik een half uur op de piano. Om 8u30 begon de klas en eindigde om 12u. Na het middagmaal, wat speeltijd en studie tot 13u30. De lessen eindigden om 16u. Wij dronken koffie en hadden wat speeltijd en nadien studie tot 18u. Dan gingen de half-internen naar huis en wij baden de pater-noster. Toen kregen wij vrije tijd tot kwart voor acht, tijd voor het avondgebed en slaaptijd.”

Tijdens de vakantietijd werd het kinderleven sterk bepaald door de sociale klasse waartoe men behoorde. Zo hadden kinderen van zelfstandigen en arbeiders weinig te doen in tegenstelling tot kinderen uit landbouwersgezinnen die heel vroeg ingeschakeld werden in het bedrijf.

2. Voeding

Het ontbijt op een schooldag bestond uit boterhammen besmeerd met ‘smout’ of echte boter, dit vooral in de rijkere gezinnen. Van margarine was er geen sprake.

Een informant legde precies uit hoe smout gemaakt werd: *“Om smout te maken, gebruikte men vet van varkensvlees, het vet uit de rug en de vetlaag (liesvet) tussen de darmen. Het vet werd grof gemalen en belandde in een ketel boven het vuur. Het werd aangeiengd met water en al roerend verwarmd tot er luchtballen omhoog stegen. Na geruime tijd op het vuur (vet voldoende zuiver) goot men het in kleine hoeveelheden door een ‘neteldoek’ (losgeweven doek waar*

water doorheen kon). Die hoeveelheden werden door twee personen, die elk aan één kant van de kuip zaten, uitgekneper. Om te beletten dat het vet, vóór het uitknepen was, uit het doek zou vallen en rechtstreeks in de kuip zou terecht komen, plaatste men een vergiet boven de kuip. Aan dit uitknipen hield men een vette vloeistof over, die nu langzaam hard werd. Men roerde er regelmatig in om te beletten dat het smout korrelig werd. Tenslotte plaatste men de kuip in de kelder. Voor het gebruik werd het op smaak gebracht met zout."

Bij de boterham at men meestal zelf gemaakte gelei, een gebakken ei, wat peperkoek en zelden speculoos. Vlees werd 's morgens nooit gegeten. Als het dan toch op tafel kwam was het spek, gebakken in een ei of gekookt.

Het middagmaal

's Middags werd er warm gegeten. Dat was mogelijk omdat de moeder van het gezin van oudsher 'bij de haard zat'. Het maal bestond uit soep, botermelk (met brood erbij: gebrokte botermelk) of zoetemelk. Nadien waren er aardappelen, groenten en soms vlees. Normaal was er elke week éénmaal hutsepot. Het dessert werd in de week praktisch niet gebruikt.

Sporadisch was er sprake van pudding en van 'gewonnen brood'.

Het vieruurtje en het avondmaal

Bij het thuiskomen van school aten de meeste kinderen een boterham en rond acht

uur zat men rond de tafel voor het melkgerecht. Een zevental soorten waren in ons dorp gekend: botermelkpap met een temperken; zoetemelkpap met brood of rijst; crémepap; gebrokte botermelkpap; tatjespap; gekookte zoetemelk en rijstpap. Uitzonderlijk kwamen gestoofde winterperen en tabletten op het menu.

De eetmalen op de zondag waren weinig verschillend dan in de week. Bij enkelen 's morgens een ander soort brood, vb: krentenbrood en wittebrood en 's middag kon er eens rundsvlees in de pan komen. Als bijhorende groenten gebruikte men de seizoen-groenten die uit de 'lochting' gehaald werden.

Dranken

Bij het ontbijt was er keuze tussen koffie en melk. 's Middags kwam er water op tafel en bij enkele informanten tafelbier van Slagmulder.

In de zomer namen de bengels soms een drinkbus mee naar school met 'kalisj', een mengsel van water met zwarte laurierdrop.

Als snoepjes waren toen in trek: een aanhouder (muntsnoepje met laagje chocolade); een stuk asem (roos vrij hard suikergoed); gigipkes (stukjes harde drop); een mok (harde lollie met kaneelsmaak); rotte patatten (kern van pralinévulling met laagje bloem-suiker eromheen); stuk vlees (roos zacht stuk suikergoed); milk-karamellen en crisis-karamellen. Deze laatste gelanceerd bij het uitbreken van de economische crisis in 1929.

3. Kleding

Het belangrijkste principe in verband met de kleding dat naar voren kwam tijdens de gesprekken, was het principe van de 'degressiviteit'. Dit hield in dat de jongere kinderen de kledingstukken van de ouderen overnamen.

De kledij werd praktisch uitsluitend gemaakt door de kleermakers uit het dorp, o.m.: Leopold Van Rossen, Palmyra Geeroms, Jozef van Waeyenbergh, Amandus Van der Donckt en Clémentine De Coorde. De stof werd gekocht op de markt te Ninove of Aalst en soms ook gekozen uit een 'stalenboekje' bij de kleermaker zelf. De kousen werden door moeder zelf gebreid en het dragen van schoenen was een zondagse luxe. De klassieke dracht waren klompen (platte met riem en bootjes voor de winterperiode) of pantoffels (de gewone, vervaardigd uit touwen en de onhygiënische rubberen strandsandaal).

Alle jongens droegen in die tijd een muts. Er was een zondagse en één voor de weekdagen. Verder droegen de jongens een onderhemdje en gebreide trui. Daarover droegen ze een jas dat vooraan uit fluweel bestond. Achteraan bedekte het fluweel alleen de schoulers, daaronder bestond de jas uit een zwarte voeringstof. Ook de mouwen waren uit die stof vervaardigd. Vooraan zaten er twee rijen

knopen waarvan slechts één gebruikt werd. Achteraan zat er een gesp. Het vestje kreeg de naam van 'brouwersvestje', omdat het eerst gedragen werd door de brouwers.

Het ondergoed bestond uit een hemdje en een orderbroek die aan elkaar vastzaten, een soort 'overall'. In het begin dezer eeuw droegen kleine jongens ook een rok.

De meisjes droegen over een slipje en een onderhemdje altijd een jurk. Dat kwam tot ver onder de knie en het was met lange mouwen (blote armen was onzedig). Er waren natuurlijk de weekdagse en de zondagse jurk.

Een typische zomerkledij was de 'capuchon': een jasje zonder mouwen met een kap, in de winter koos men voor een mantel. Over de kleren droegen de meisjes een schort, die ook verschilde volgens de dag van de week. De zondagse was nieuwer en gemaakt uit stof. In de week was het een zwarte satijnen schort.

De meisjes waren verplicht kousen te dragen. Dat blijkt uit de controle die regelmatig uitgevoerd werd. Een informante: "*'s morgens kwam ik aan in de school in de Molenstraat. De juffrouw ging de rij af en controleerde. Wie geen kousen droeg kreeg een mep in het aangezicht.'*"

(wordt vervolgd)

Nu het administratief centrum stilaan vorm krijgt, wordt er reeds gedacht aan vrijkomende lokalen in het Warandegebouw, die volgens verklaringen van onze beleidsmensen, een bestemming zouden krijgen in het kader van de gemeentelijke socio-culturele werking.

De Heemkundige Kring hoopt natuurlijk op het zo lang verwachte lokaal voor een informatie- en documentatiecentrum.

Dank zij de welwillende en zeer gewaardeerde medewerking van de Eerw. Zusters van Huize Glorieux kunnen wij in afwachting, tegen gunstige voorwaarden een lokaal huren in hun instituut.

De bedoeling is, bij voldoende belangstelling, één zondagvoormiddag per maand, van 10 tot 12u, het centrum open te stellen voor belangstellenden.

Wie kan er terecht? Genealogen en beginnenden in de familiekunde, leerlingen en studenten die informatie wensen over hun regio voor hun eindwerk, Jan modaal die wil weten waar het Schooiersstraatje ligt en hoe de naam Hellestraatje te Helder gem ontstaan is en hij of zij, die gewoon een kijkje komt nemen en wil kennis maken met de werking van de HK en misschien ook wel zin heeft om zijn/haar pennevruchten te laten publiceren in ons 3-maandelijks tijdschrift. Dit zou prachtig zijn!

Wat kan je er raadplegen? Parochieregisters, Staten van Goed, Burgerlijke stand van vele dorpen uit de regio. Geschiedkundige werken, ruilnummers van ruim 30 bevriende Heemkundige kringen enz.

Willen jullie ons helpen? Om het centrum nog aantrekkelijker te maken leggen wij ook een verzameling aan van oude documenten en kleine voorwerpen. Wij denken aan foto's, doodsprentjes, doodsberichten, oude akten en affiches van verkopen, pamfletten en krantenknipsels, uitnodigingen en affiches van culturele en sportactiviteiten enz.

Bezorg ons interessante gegevens, om ons toe te laten een duidelijker beeld te vormen over de levenswijze van onze voorouders. U bent zeker dat de documenten bewaard blijven en niet in stoffige omgeving verdwijnen en uiteindelijk in de prullenmand belanden.

Met dank aan een eerste reeks schenkers:

-**Jozef Mertens**, Haaltert- talrijke foto's van de jeugdbewegingen uit de vooroorlogse periode

-**Frans De Rouck**, Haaltert- erediploma's uit vorige eeuw van de familie koster A.Jooris

-**Paul Temmerman**, Kerksken- Eigen schoon en de Brabander en Toerisme in O-Vlaanderen, verschillende jaargangen

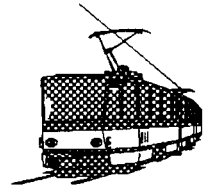
-**Fam. Albert Van Impe**, Haaltert-Toerisme (VTB-tijdschrift), jg 1933-1940

-**Alfons Redant**, Haaltert- reeks foto's van het jubelfeest in 1932 en 3 klasfoto's uit 1920 van Terjoden

-**fam. Baron de Sadeleer**, bundel doodsberichten

Wie volgt? Eventuele meldingen via secretariaat en/of bestuursleden.

T ramperikelen te Denderhoutem

In 'Bijdrage tot het sociale en politieke leven te Haaltert-1830-1976' vermeldden wij op pag. 80 enkele bijzonderheden in verband met een tramlijnontwerp Aalst-Ninove via Haaltert en Denderhoutem.

Twee mogelijkheden werden gelanceerd en natuurlijk elk met zijn voor- en tegenstanders. Haaltert toonde weinig interesse voor een tramlijn. Het had trouwens enkele jaren voordien een station mogen inhuldigen en nu lagen er dringende plannen van moderniseringswerken en installatie van een station in Ede op tafel.

Sommige politici (Democraten-Daensisten) in Denderhoutem darentegen, stonden heel positief tegenover deze realisatie. Voorstanders verdedigden het ontwerp in Klokke Roeland en betreurden de onverschilligheid van bepaalde politici.

In een artikel schreef een zekere D. Mokraat dat *"de dagelijkse correspondentie tienmaal groter is geworden en dat bijgevolg de handel indezelfde maat geklommen is en het commerciaal kapitaal jaarlijks nog zou stijgen zo onze gemeente met eene tramlijn met de hoofdstad in verbinding kwam."* Volgens steller werden er enorm veel producten door een bevolking van 4800 zielen vervaardigd (*"schier al onze meisjes bewerken het lacet-strik- en borduurwerk en ook de fijne kanten"*) die moeilijk hun weg vonden naar de verkoopplaatsen, uiteraard de stad.

De lijn Aalst- Haaltert- Kerksken-Denderhoutem- Ninove werd negatief geadviseerd door de Denderhoutemnaren, die meer ijf zagen in de verbinding Aalst-Terjoden- Denderhoutem- Ninove. Deze verbinding zou heel wat voordeel bieden aan de

plaatselijke handel omdat *"de vreemde aankopers, die thans door den grooten afstand en de hobbelige baan voor een bezoek terugdeinzen, zouden per tram de fabrieken hier ter plaatse komen vinden om hier hunne aankopen te doen."*

D. Mokraat besloot zijn artikel: *"Gansch de toekomst van Denderhoutem hangt af van eene goede tramverbinding; daarin ligt hare stoffelijke en verstandelijke welvaart. Zulks begrijpen onze Democraten wonderwel. Een tram is hun vurige wens, hun droom, hun ideaal, vermits dit een krachtig middel is tot opbeuring en vooruitgang van het volk... Zij betreuren de onverschilligheid en de karakterloosheid van sommige gemeenteraadsleden, die liever den tram zouden zien openbreken, dan hem in de gemeente te horen fluiten, alhoewel hij niets dan leven en welzijn kan aanbrengen. De tramlijn ware allerbest geschikt om onze gemeente, in 't voordeel van onze boeren, met Gent en Brussel in verbinding te stellen. Dit plan ware juist een middel om de halsbrekende kalsijde van Terjoden in eene provinciale baan te zien herschapen."*

Deze verwezenlijking, die onbetwistbaar voordelen zou meegebracht hebben voor de gemeente, kwam er uiteindelijk niet, wat door velen waarschijnlijk betreurd werd.

Willy De Loose

HERINNERINGEN...

Een foto van de bewaarklas (Meisjesschool-Bruul) uit 1919.
Enkele 'figuranten' hebben wij nog kunnen identificeren.

1ste rij (zittend) vlnr: 2de Julia De Schepper; 4de: Elise Redant; 6de: Louise De Vadder; 7de: Madeleine Roelandt; 8ste: Estelle Van den Eynde; 9de: Justine De Meyer; 10de: Anna Vercruyssen

2de rij: 1ste: Germaine Goens; 2de: Madeleine Arijs; 3de: Zoë Nerinckx; 4de: Maria Van Cauwenbergh; 5de: Marieken De Deyn; 6de: Maria Hendrickx; 8ste: Anna Deleenheer; 9de: Laura Eeckhout; 11de: Eveline Van Impe en 12de: Yvonne Beekman

3de rij: 1ste: Edward De Vadder; 8ste: Albert Lauwereys

4de rij: 7de: Jozef Stockman; 8ste: Louis De Vadder

(foto: Gez. Stockman)
Willy De Loose.

Pacht op goederen van het Bureel van Weldadigheid te Haaltert in 1877

Tijdens de Franse Revolutie legde Napoleon beslag op goederen van de kerkelijke instellingen. Een frappant voorbeeld hiervan is, dat een Franse Generaal Le Marrois, na de revolutie als bij wonder, groot-grondbezitter werd te Heldergerm. En, raar maar waar, zijn goederen kwamen wonderwel volledig overeen met

de ontvreemde eigendommen die de abdij van Anchin bezat te Heldergerm.

De huurders van de eigendommen betaalden hun jaarlijkse renten veelal in natura, vb: met hoeveelheid tarwe of koren.

Na de Franse periode, kwamen de eigendommen terug in het bezit van de rechtmatige

eigenaars en de 'natura-pacht' werd geleidelijk omgeschakeld naar 'financiële-pacht'.

Zo werd op de gemeenteraadszitting van 4 april 1877 door de voorzitter Gustaaf Van Meldert de toelating gevraagd "om den aflos der 41 hiernagemelde graanrenten ten bedrage van 1852fr 31ct te mogen aanvaarden en besteden tot het dekken van den te kort

bestatigd in de rekeningen van het bureel van weldadigheid voor 1874 en 1875. De raming is 3012fr 10ct."

De raad beschouwde de aangehaalde beweegredenen "als zeer grondig en billijk" en keurde het voorstel éénparig goed.

Volgende pachters betaalden:

Van den Bruele Frans, Haaltert, voor ½ vat koorn, 24fr 18
Perreman Cornelis, Kerksken, voor ½ vat koorn, 24fr 18
Peleman Karel Lodewijk, Haaltert, voor ½ vat koorn, 24fr 18
Van Cromphaut Constant, hof ten haeze, voor ½ vat erwten, 24fr 18
Coppens Domien, Brantegem, voor 1/6 vat koorn, 8fr 06
Vijverman Judocus, Brantegem, voor 1/6 vat koorn, 8fr 06
De Rouck Domien, Molenstraat een jaargetijde 3 st.9, 6fr 82
Van Stijvendaele Jan, Brul, voor 1/3 pot koorn, 4fr 09
Muylaert Paulus, Haaltert, voor 3/5 vierling koorn, 7fr 27
Van Houcke Wed. J-B, Brul, voor 71/3 pot koorn, 22fr 00
Van Londersele erven, Kerksken, voor 3 potten erwten, 9fr 09
De Sadeleer erven Serafien, voor ¾ vat koorn, 36fr 28
Erven Pieter Raes, voor 1/3 vat koorn, 16fr 12
Van Cromphaut erven, Aalst, voor ½ vat koorn, 24fr 21
Van Cromphaut Jan Frans, voor 13 potten tarwe en 26fr 6 intrest, 59fr 86
De Brouwer Jozef, Haaltert, voor ½ vat koorn, 24fr 18
Coppens-Beeckman Domien, één jaargetijde 9 stuivers, 16fr 20
Dezelven over, voor 2 potten erwten, 6fr 04
Dezelven, voor 1 vierling koorn, 12fr 07
Coppens-Van Snick, Haaltert, voor 1/3 vat koorn, 15fr 98
Sterck, erven, voor 13 potten koorn, 39fr 00
Den Heer Notaris Breckpot over Donatus Van den Eeckhout, voor ½ vat koorn en 3fr intrest, 27fr 00
Redant erven Joanna, voor 32 potten koorn, 145fr 02
Dezelve, voor 28, 85fr 64
Baeyens Wed. André, Eede, voor ½ vat koorn, 24fr 00
Andreas Van der Elst, Erembodegem, voor ½ vat tarwe, 36fr 28
De erven van Frans Muylaert, voor 3 vaten en 5 potten koorn, 160fr 80
De Loose Jozef, Erembodegem, voor ¼ vierling koorn, 12fr 09
De Backer Lodewijk, voor 5 potten koorn, 15fr 42
Lauwereys Pieter, Haaltert, voor 5 vat en 2 potten koorn en 1 vierling erwten, 66fr 40
De Jaegher Wed. Marie, Meire, voor 9 potten, 1 pint en één dobbel maatje tarwe, 40fr 00
Thijbaert(?) Philemon, voor 4 potten koorn en 1 pint, 15fr 75
Peerlinck, ervan Jaak, voor 2 vaten tarwe, 145fr 00
De Graeve Frans, Meire, voor 7 vaten koorn en één jaar intrest 16fr 92, 355fr 32
Coppens Wed. Lodewijk, Haaltert, voor 2 vaten en 2/3 koorn en 16fr 20 intresten, 145fr 00
Loof Felix, Woubrechtgem, voor ½ vat koorn, 24fr 10
Raes Jozef, Haaltert, voor 4 potten en 1 pint koorn, 13fr 64
Meganck-Van Cauter, Haaltert, voor 8 potten koorn en 1 fr intrest, 25fr 00
De Schepper Jozef, Haaltert, voor ½ vat en 6 pinten koorn, 43fr 00
Van Vaerenbergh Frans, Haaltert, voor ½ vat en 1 pint koorn, 26fr 40
De Gendt Augustin over Frans De Rouck,en 3fr 30 intresten, 34fr 50

Willy De Loose.